

Nr 49

POLISLAG

för landskapet Åland

Föredragen för Republikens President¹ den 30 juni 2000

Utfärdad i Mariehamn den 10 augusti 2000

I enlighet med lagtingets beslut² föreskrivs:

vad som är nödvändigt för utförande av polisens uppgifter.

**1 kap.
Allmänna bestämmelser**

1 §

Polisens uppgift

Polisens uppgift är att trygga rätts- och samhällsordningen, upprätthålla allmän ordning och säkerhet samt att förebygga brott, utreda brott och sörja för att brott blir föremål för åtalsprövning.

Polisen arbetar för att upprätthålla den allmänna säkerheten i samarbete med andra myndigheter samt med enskilda personer och sammanslutningar.

Polisen skall även utföra andra uppgifter som enligt särskilda bestämmelser åligger polisen samt inom ramen för sina uppgifter lämna var och en den hjälp han eller hon behöver.

2 §

Allmänna principer för polisens verksamhet

Polisen skall i sin verksamhet vara saklig, opartisk och främja försonlighet.

Polisens åtgärder skall inte medföra större skada eller olägenhet än vad som är nödvändigt för att en uppgift skall kunna fullgöras. Åtgärderna skall vara motiverade i förhållande till hur viktig och brådskande uppgiften är samt till övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

Polisen skall i första hand genom råd, uppmaningar och befallningar sträva efter att upprätthålla allmän ordning och säkerhet. Polisen får inte göra större ingrepp i någons rättigheter än

3 §

Utförande av uppgifter och ange lägenhetsordning

Polisen skall utföra sina uppgifter på ett så effektivt och ändamålsenligt sätt som möjligt och i den angelägenhetsordning förhållandena kräver.

4 §

Meddelande av grunden för en åtgärd

Om en person blir föremål för åtgärder som riktar sig mot hans eller hennes frihet skall personen eller dennes företrädare av en polisman upplysas om vad åtgärden grundar sig på, om detta inte är omöjligt på grund av personens tillstånd eller den rådande situationen.

Om inte denna eller någon annan lag föreskriver annat, har även den som blir föremål för andra åtgärder än sådana som riktar sig mot hans eller hennes frihet, eller hans eller hennes företrädare, rätt att få veta vad en åtgärd som berör hans eller hennes rättigheter grundar sig på, så snart som detta är möjligt utan att åtgärden äventyras.

5 §

Åtgärdseftergift

Polisen har rätt att avstå från en åtgärd om slutförandet av den kunde medföra följder som är oskäliga med hänsyn till det resultat som eftersträvas.

Den som begärt en åtgärd av polisen och vars omedelbara rättigheter berörs har rätt att få veta grunden till att polisen avstår från åtgärden.

¹ Lagens 8 § 2 mom., 22 § 3 mom., 24 § 1 mom., 34 § 3 mom., 37 § 1 mom., 40 §, 41 § 1 mom. och 43 § 3 mom. förordnades att förfalla

² Ls framst. nr 1/1999–2000
Lu bet. nr 5/1999–2000

6 §

Polisman

Med polisman avses i denna lag polisbefälet, -underbefälet och -manskapat enligt den närmare definition som finns i landskapslagen om Ålands polismyndighet (26/2000).

7 §

Polisbefogenheter

Vid utförandet av sina uppgifter har en polisman sådana befogenheter som bestäms i denna lag eller i någon annan lag. Om en polisman befogenheter i riket gäller vad som bestäms i 4 § förordningen om polisförvaltningen i landskapet Åland (118/1998).

En polisaspirant har en polisman befogenheter när han eller hon under sin utbildares ledning och uppsikt utför uppgifter som ingår i utbildningen.

8 §

Särskilda polisbefogenheter

Landskapsstyrelsen kan ge en namngiven person sådana i denna lag avsedda polisbefogenheter som han eller hon behöver i en viss uppgift, såvida inget annat bestäms med stöd av förordningen om polisförvaltningen i landskapet Åland.

Landskapsstyrelsen skall se till att de polisbefogenheter som tilldelas enligt denna paragraf utnyttjas på ett tillbörligt sätt.

9 §

Särskild tjänstgöringsskyldighet

En polisman är utan särskilt förordnande skyldig att i hela landskapet, även på sin fritid, vidta brådskande åtgärder som är nödvändiga för avvärjande av ett allvarligt brott, inledande av undersökning av ett sådant brott, avvärjande av allvarlig fara för allmän ordning och säkerhet eller som är nödvändiga av andra med dessa jämförbara särskilda skäl.

2 kap.**Bestämmelser om befogenheter**

10 §

Utredning av identitet

För utförande av ett visst uppdrag har en polisman rätt att av var och en få veta hans eller hennes namn, personbeteckning eller, om sådan saknas, födelsedatum och medborgarskap samt var han eller hon kan anträffas.

En polisman har rätt att gripa en person som vägrar lämna uppgifter enligt 1 mom. eller som lämnar sannolikt falska uppgifter om nämnda omständigheter. Den som har gripits skall frigges så snart behövliga uppgifter erhållits, dock senast 24 timmar efter gripandet.

11 §

Gripande av en person i avsikt att skydda honom eller henne

En polisman har rätt att gripa en person för att skydda honom eller henne för allvarlig fara som utgör överhängande risk för hans eller hennes liv, fysiska integritet, säkerhet eller hälsa, om personen i fråga är oförmögen att ta vara på sig själv och faran inte annars kan avvärjas eller personen omhändertas på annat sätt.

En person som har gripits i det syfte som anges i 1 mom. skall frigges så snart behovet av omhändertagande inte längre föreligger, dock senast 24 timmar efter gripandet. En person som inte har frigetts före klockan 20.00 får dock hållas kvar till klockan 8.00 följande morgon, om skäl därtill föreligger till följd av att han eller hon saknar bostad eller nattlogi eller av någon annan särskild orsak. Om den som har gripits är under 18 år, skall han eller hon utan dröjsmål överlämnas till vårdnadshavaren eller, om det inte är möjligt, till en barnskyddsmyndighet.

I landskapslagen om behandling av berusade (21/1974) finns bestämmelser om tagande i förvar av en person som har gripits i berusat tillstånd. Bestämmelser om hur en uppenbart mentalsjuk person skall föras till vård och om annan handräckning i ärenden som gäller mentalsjuka finns i mentalvårdslagen (FFS 1116/1990).

12 §

Gripande av en efterlyst person

En polisman har rätt att gripa en person som enligt efterlysning utfärdad av behörig myndighet skall häktas eller tas i förvar.

Den som är efterlyst i ett annat syfte än vad som avses i 1 mom. skall på uppmaning av en polisman infinna sig på en polisstation eller någon annan plats där de åtgärder som nämns i efterlysningen kan vidtas.

Om den efterlyste personen inte iakttar uppmaningen eller om det är uppenbart att han eller hon försöker undgå en åtgärd som nämns i efterlysningen, har en polisman rätt att gripa honom eller henne för att en åtgärd som nämns i efterlysningen skall kunna vidtas.

Om inte något annat föreskrivs i lag, är en efterlyst skyldig att stanna kvar så länge att de

åtgärder som efterlysningen förutsätter kan vidtas, dock högst sex timmar efter gripandet eller den tidpunkt då den efterlyste anlant till i 2 mom. angivet ställe.

13 §

Husrannsakan för gripande av en person

För att söka efter en person som skall hämtas till förhör får en polisman, på befallning av en polisman som tillhör polisbefälet, utöver vad som bestäms i 5 kap. 1 § tvångsmedelslagen (FFS 450/1987), företa husrannsakan hos denna person eller i byggnader, rum eller fordon, om det finns synnerligen vägande skäl att anta att personen uppehåller sig där.

Bestämmelserna i 1 mom. skall även iakttas när polisen lämnar en annan myndighet i lag föreskriven handräckning för gripande av en person.

14 §

Skydd för hemfrid

Om innehavaren av ett hemfridsskyddat område eller av en därmed jämförbar plats eller om innehavarens företrädare begär det, har en polisman rätt att från platsen avlägsna en person som utan laglig rätt tränger sig in där eller underlåter att iakttä en uppmaning att avlägsna sig.

En polisman har rätt att från ett område eller en plats som avses i 1 mom. avlägsna en person som lovligen uppehåller sig där, om han eller hon stör andras hemfrid och det finns fog att befara att störningen upprepas.

Om det är sannolikt att en upprepning av störningen inte kan förhindras genom att personen avlägsnas, har en polisman rätt att gripa den som uppför sig störande och hålla honom eller henne i förvar.

Den som har gripits får hållas i förvar endast så länge som det är sannolikt att störningen upprepas, dock högst 12 timmar från gripandet.

Denna paragraf skall även tillämpas på afärslokaler, ämbetsverk, sjukhus, skolor och andra motsvarande inrättningar samt deras gårdsområden.

15 §

Husrannsakan när en person befinner sig i fara eller är försvunnen

I syfte att bistå någon, finna en försvunnen person eller utreda ett dödsfall har en polisman rätt att få tillträde till en bostad eller en annan plats och där företa behövlig husrannsakan, om det är skäl att befara att någon befinner sig i livsfara, att personens hälsa hotas, att han eller

hon fallit offer för ett brott eller en olyckshändelse eller om han eller hon annars kan förmodas vara i behov av omedelbar hjälp eller kan förmodas ha avlidit.

16 §

Förhindrande av en farlig gärning eller händelse

På förordnande av en polisman som tillhör polisbefälet och i brådskande fall även utan sådant förordnande har en polisman rätt att få tillträde till en byggnad, en annan hemfridsskyddad plats eller ett fordon, om det finns fog att misstänka att en gärning eller händelse som innebär allvarlig fara för liv, personlig frihet eller hälsa eller som vållar avsevärd skada på egendom eller miljön pågår eller är överhängande. Det förutsätts dessutom att åtgärden är nödvändig för avvärjande av faran eller för att sprängämnen, vapen eller andra farliga ämnen eller föremål skall kunna eftersökas och tas om hand av polisen.

17 §

Vidtagande av åtgärder

I de fall som avses i 13, 15 och 16 §§ får ett rum eller ett förvaringsutrymme öppnas med våld.

När åtgärden avslutas skall det utrymme som har öppnats åter stängas på lämpligt sätt.

En husrannsakan enligt 13 § får inte utan särskilda skäl förrättas mellan klockan 21.00 och 6.00.

Över åtgärder som har vidtagits med stöd av 13, 15 eller 16 §§ skall upprättas protokoll eller göras anteckning i någon annan handling.

18 §

Avspärrning av en plats eller ett område

En polisman får avspärra, stänga eller utrymma en plats eller ett område som är i allmänt bruk eller förbjuda eller begränsa trafiken där, om åtgärden är nödvändig för att upprätthålla allmän ordning och säkerhet eller trygga undersökning, åtgärderna på olycksplatsen eller skydda en sådan persons integritet som är föremål för en åtgärd eller egendom som är i fara.

Om polisens rätt att utfärda begränsningar som gäller platsen där en allmän sammankomst ordnas bestäms i 10 § lagen om sammankomster (FFS 530/1999).

En polisman får förbjuda eller begränsa flyttning av föremål eller ge order om att föremål skall flyttas på en plats eller ett område som är i allmänt bruk, om det är nödvändigt för tryggnade av polisundersökning. En polisman har

motsvarande rätt även inom ett hemfridsskyddat område, om åtgärden är nödvändig för avvärijande av fara för liv eller hälsa eller för skyddande av egendom.

19 §

Skingrande av folksamling

En polisman har rätt att befalla en folksamling att skingra sig eller flytta på sig, om folksamlingen äventyrar allmän ordning eller säkerhet eller hindrar trafiken. Om folksamlingen inte lyder befallningen har en polisman rätt att med maktmedel skingra folksamlingen samt gripa personer som tredskas.

Den som har gripits skall frigges så snart ändamålet med uppdraget har uppnåtts, dock senast 12 timmar efter att han eller hon gripits.

Bestämmelser om avbrytande eller avslutande av en allmän sammankomst finns i 21 § lagen om sammankomster medan bestämmelser om avbrytande och inställande av en offentlig nöjestillställning finns i 17 § landskapslagen om offentliga nöjestillställningar (28/1969).

20 §

Skydd mot brott och störande beteende

En polisman har rätt att avlägsna en person från en plats, om det av hans eller hennes hotelser eller övriga uppförande kan dras den slutsatsen att han eller hon sannolikt kommer att göra sig skyldig till brott mot liv, hälsa, frihet eller hemfrid eller till egendomsbrott.

En person kan likaså avlägsnas från en plats om han eller hon uppför sig synnerligen störande eller orsakar överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

Om det är uppenbart att det inte är tillräckligt att en person avlägsnas från platsen och störningen eller faran inte annars kan avvärijas, kan personen gripas. Den som gripits kan hållas i förvar så länge det är sannolikt att han eller hon skulle göra sig skyldig till brott enligt 1 mom., uppföra sig störande eller vålla fara, dock högst 24 timmar från det att han eller hon har gripits.

21 §

Stannande och flyttning av fordon

En polisman har rätt att befalla att ett fordon skall stannas, om detta är nödvändigt för påträffande av en efterlyst person eller en annan person som skall gripas, för övervakning som hänför sig till användningen av fordonet, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller avvärijande eller utredning av brott.

En polisman har rätt att flytta ett fordon eller befalla att det skall flyttas, om detta är nödvändigt för övervakning som hänför sig till användningen av fordonet, upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller avvärijande av brott.

Bestämmelser om övervakning av vägtrafiken finns i vägtrafiklagen för landskapet Åland (27/1983).

22 §

Säkerhetsvisitation

En polisman har rätt att i samband med gripande, anhållande, häktning, tagande i förvar och handräckningsåtgärd som riktar sig mot någons personliga frihet kroppsvisitera denne för att förvissa sig om att personen inte medför föremål eller ämnen med vilka han eller hon kan äventyra förvaringen eller utsätta sig själv eller andra för fara.

I de fall som avses i 1 mom. kan en person även kroppsvisiteras för påträffande av en handling som behövs för att han eller hon skall kunna identifieras.

De i 1 mom. avsedda farliga föremålen eller ämnena skall vid behov tas ifrån den som visiteras.

23 §

Omhändertagande av farliga föremål och ämnen

Utöver vad som bestäms i denna lag eller i någon annan lag har en polisman rätt att tillfälligt för polisens räkning ta hand om sprängämnen och andra farliga föremål eller ämnen, om den som innehar dem med hänsyn till sin ålder, sitt berusnings- eller sinnestillstånd eller andra omständigheter med fog kan misstänkas orsaka överhängande fara för allmän ordning och säkerhet.

I stället för ett helt föremål kan även en del av eller ett tillbehör till föremålet tas om hand, om en fara som avses i 1 mom. kan avvärijas genom att delen fräntas innehavaren.

Över omhändertagande av egendom skall upprättas protokoll eller göras anteckning i någon annan handling.

Bestämmelser om omhändertagande av skjutvapen, vapendelar, patroner och särskilt farliga projektiler finns i skjutvapenlagen (FFS 1/1998).

24 §

Hantering av omhändertagen egendom

Föremål eller ämnen som omhändertagits med stöd av 23 § 1 mom. och som inte riskfritt

kan återlämnas till innehavaren eller ägaren kan med ägarens samtycke säljas eller överlämnas till en person som är berättigad att inneha sådan egendom. Om detta inte är möjligt, kan egendomen säljas på offentlig auktion för ägarens räkning.

Om ett föremål eller ämne inte riskfritt kan återlämnas, säljas eller överlämnas enligt 1 mom., eller om det är fråga om egendom av ringa värde, har en polisman som tillhör polisbefälet rätt att bestämma att föremålet eller ämnet skall förstöras.

Om det inte är fråga om egendom av ringa värde skall ägaren och innehavaren ges möjlighet att bli hörd innan egendomen säljs eller förstörs.

25 §

Avlivande av djur

En polisman har rätt att ta fast eller avliva ett djur som orsakar fara för människors liv eller hälsa. Samma rätt har en polisman när ett djur orsakar ansevärd skada på egendom eller allvarligt äventyrar trafiken. Ett djur får även avlivas när det befinner sig i ett sådant tillstånd att det skulle innebära uppenbar grymhet mot djuret att hålla det vid liv.

Om hanteringen och skötseln av ett fasttaget djur gäller vad som särskilt bestäms om detta.

26 §

En polismans rätt att ge befallningar

Vid utövning av sina befogenheter enligt denna lag eller någon annan lag har en polisman rätt att i ett enskilt fall ge befallningar och meddela förbud som är förpliktande för var och en.

27 §

Användning av maktmedel

I ett tjänsteuppdrag får en polisman för att bryta ner motstånd, avlägsna en person från en plats, gripa en person, förhindra att någon som berövats sin frihet flyr, avlägsna ett hinder eller avvärja ett överhängande brott eller någon annan farlig gärning eller händelse använda maktmedel i den mån det behövs och kan anses försvarligt.

Huruvida användandet av maktmedel är försvarligt skall bedömas med hänsyn till hur viktigt och brådskande uppdraget är, hur farligt motståndet är, vilka resurser som står till förfogande samt övriga omständigheter som inverkar på helhetsbedömningen av situationen.

Den som på begäran eller med samtycke av en polisman tillfälligt bistår en polisman i en situ-

ation där bistånd från en utomståendes sida måste anlitas vid användning av maktmedel på grund av ett synnerligen viktigt och brådskande polisiärt tjänsteuppdrag har rätt att under polismannens uppsikt använda sådana nödvändiga maktmedel som polismannen med stöd av sina befogenheter ger honom eller henne fullmakt till.

Bestämmelser om nödvärn och nödtillstånd finns i strafflagen.

3 kap.

Bestämmelser om inhämtande av information

28 §

Definitioner

I denna lag avses med

1) **teknisk övervakning**: iakttagande eller avlyssning av allmänheten, fordonsförare eller fotgängare med hjälp av en teknisk apparat samt automatisk upptagning av ljud eller bild,

2) **observation**: fortlöpande eller upprepat inhämtande av information om en viss person eller hans eller hennes verksamhet samt

3) **teknisk observation**: fortlöpande eller upprepat, med hjälp av en teknisk anordning utförd avlyssning av en viss person och upptagning av ljud (teknisk avlyssning), iakttagande och avbildande av en person (optisk övervakning) samt spårning av hur ett fordon eller en vara förflyttar sig (teknisk spårning).

Bestämmelser om teleavlyssning, teleövervakning och optisk övervakning för utredning av brott finns i tvångsmedelslagen.

29 §

Förutsättningar för teknisk övervakning

Polisen har rätt att, efter att på förhand meddelat om detta, på allmän plats företa teknisk övervakning för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet, förebyggande av brott, identifiering av personer som är misstänkta för brott samt för bevakning av särskilda övervakningsobjekt.

30 §

Förutsättningar för observation

För att förebygga eller avbryta brottslig verksamhet får en polisman bedriva observation av en person som inte befinner sig i en bostad och om det på grundval av hans eller hennes uppförande eller något annat finns skäl att misstänka att personen gör sig skyldig till brott.

I samma avsikt som i 1 mom. får även bedri-

vas observation av en person som inte befinner sig på ett hemfridsskyddat område, om det finns grundad anledning att misstänka att han eller hon medverkar till ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader.

31 §

Observation utförd av främmande stats polisman

En i artikel 40 eller 41 i tillämpningskonventionen till Schengenavtalet om gradvis avskaffande av kontroller vid de gemensamma gränserna, nedan kallad Schengenkonventionen, avsedd främmande stats polisman, inklusive en isländsk och norsk polisman, har rätt att fortsätta observationen eller den tekniska observationen av en person i landskapet i syfte att klarlägga ett brott enligt vad som bestäms i de internationella avtal som är bindande för Finland och Åland, om observationen påbörjats på det egna landets territorium. Dessutom förutsätts att en finsk eller åländsk polisman inte omedelbart kan fortsätta observationen eller den tekniska observationen i landskapet.

Vid observation får användas sådana tekniska anordningar som en polisman har rätt att använda enligt i landskapet gällande bestämmelser om teknisk observation. Observation och teknisk observation skall rapporteras till polisen.

Till den del denna paragraf berör rikets polis gäller vad som bestäms i rikslagstiftningen.

32 §

Förutsättningar för teknisk observation

En polisman får bedriva teknisk observation av en person som inte befinner sig på ett hemfridsskyddat område samt av ett fordon eller en vara som denne har i sin användning, om det finns grundad anledning att förmoda att observationen kan ge uppgifter som behövs för avvärjande av brott. Under samma förutsättningar får teknisk observation bedrivas av en person som befinner sig i ett hotellrum eller i något annat sådant rum. Avlyssnings- eller övervakningsanordningar får dock inte placeras i det rum där personen vistas eller i ett fordon som han eller hon använder.

Ett ytterligare villkor för teknisk avlyssning är att av en persons uppförande eller något annat kan dras den slutsatsen att han eller hon sannolikt gör sig skyldig till ett brott, för vilket det strängaste straffet är fängelse i minst fyra år, eller till ett narkotikabrott. För optisk övervakning och teknisk spårning förutsätts på motsvarande sätt att av en persons uppförande

eller något annat kan dras den slutsatsen att han eller hon sannolikt gör sig skyldig till eller medverkar till ett brott för vilket det strängaste straffet är fängelse i mer än sex månader.

Omedelbart innan en polisåtgärd vidtas och medan den pågår får en polisman även bedriva teknisk observation av en person som befinner sig på ett hemfridsskyddat område, om detta är nödvändigt för att åtgärden tryggt skall kunna vidtas eller sådan överhängande fara avvärras som hotar den persons liv eller hälsa som vidtar åtgärden eller den persons liv eller hälsa som skall gripas eller skyddas.

33 §

Beslut om teknisk observation

Förordnande för en åtgärd enligt 32 § 1 mom. skall ges av en polisman som tillhör polisbefälet eller har förordnats till undersökningsledare och för teknisk avlyssning i mer än tre dygn av polismästaren.

När en åtgärd enligt 32 § 3 mom. vidtas skall en polisman som tillhör polisbefälet omedelbart underrättas om den.

34 §

Meddelande om observation och teknisk observation

En polisman som har fattat beslut om teknisk observation enligt 32 § 1 mom. skall genast efter att åtgärden har avslutats underrätta den person som varit föremål för observation därom, om detta inte äventyrar det ändamål för vilket information inhämtas eller förundersökningen av ett brott.

Meddelande behöver inte lämnas om observation eller teknisk observation enligt 32 § 3 mom. eller vad en dylik åtgärd grundar sig på.

35 §

Hantering av material

En polisman som tillhör polisbefälet skall utan dröjsmål granska de uppgifter som insamlats genom åtgärder enligt 30-32 §§ och de upptagningar som erhållits genom teknisk observation enligt 32 §.

Uppgifter som enbart berör utomstående skall utan dröjsmål förstöras efter granskning, om de inte behövs för utredning av brott.

Bestämmelser om hur material som avses i 1 mom. skall fogas till polisens personregister finns i landskapslagen om polisens grundregister (49/1999) och landskapslagen om tillämpning i landskapet Åland av riksförfattningar om personregister (50/1999).

Insamlat material och upptagningar som inte fogats till något register eller förundersökningsmaterial skall förstöras senast ett år efter att materialet sannolikt inte längre behövs för det ändamål för vilket det har anskaffats.

36 §

Rätt att få uppgifter av en myndighet

Utan hinder av en myndighets tystnadsplikt har polisen rätt att för ett tjänsteuppdrag avgiftsfritt få behövliga uppgifter och handlingar av myndigheten och av en sammanslutning som tillsatts för att handha en offentlig uppgift, om inte lämnande av uppgiften eller handlingen till polisen eller användning av uppgiften såsom bevis förbjudits eller begränsats i lag.

För att kunna avgöra om ett körkort skall fräntas innehavaren eller huruvida ett tillstånd som gäller skjutvapen eller ett annat dylikt tillstånd skall förbli i kraft har polisen utan hinder av tystnadsplikt rätt att på motiverad begäran få uppgifter om innehavarens eller tillståndshavarens hälsotillstånd, bruk av rusmedel eller våldsamma uppförande, om det finns skäl att befara att innehavaren eller tillståndshavaren inte längre motsvarar förutsättningarna för beviljandet av körkortet eller tillståndet.

I de fall som avses i 1 och 2 mom. fattar en polisman som tillhör polisbefälet beslut om inhämtande av uppgifter som skall hållas hemliga.

Uppgifter som polisen erhållit med stöd av 2 mom. och som skall hållas hemliga får endast användas för bedömning av innehavarens eller tillståndshavarens pålitlighet eller lämplighet, övriga förutsättningar för att körkortet skall få behållas eller tillståndet skall förbli i kraft eller av om ett villkor för körkortet eller tillståndet är uppfyllt.

37 §

Rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson

Polisen har rätt att av en sammanslutning som utövar televerksamhet få kontaktuppgifter om en sådan teleanslutning som inte är upptagen i en offentlig katalog, om uppgifterna i ett enskilt fall behövs för utförandet av en uppgift som ankommer på polisen. Polisen har motsvarande rätt att få uppgifter om utdelningsadresser av en sammanslutning som bedriver postförmedling.

För sin handläggning av körkortsärenden och tillståndsförvaltning har polisen rätt att få uppgifter av en privat sammanslutning eller en privatperson enligt 36 § 2-4 mom.

4 kap.

Bestämmelser om polisundersökning

38 §

Polisundersökning

Med polisundersökning avses annan polisen ålagd undersökning än förundersökning med anledning av brott.

Vid polisundersökning skall bestämmelserna om förfarandet vid förundersökning i tillämpliga delar följas.

39 §

En persons ställning vid polisundersökning

Om en polisundersökning görs för utredning av en omständighet som inverkar på en persons rättigheter eller skyldigheter, skall i fråga om hans eller hennes ställning tillämpas vad som bestäms om ställningen för en part vid förundersökning. En annan part än en sådan som avses i 2 mom. eller partens laga företrädare eller ombud skall hålla sig till sanningen när han eller hon redogör för den sak som utreds eller svarar på frågor.

Om undersökningen görs för utredning av om en person skall dömas till straff eller en med straff jämförbar påföljd, skall i fråga om personens ställning bestämmelserna om den som misstänks för brott följas.

I fråga om ställningen för andra personer än de som avses i 1 eller 2 mom. skall bestämmelserna om vittnen eller sakkunniga tillämpas. Vittnen och sakkunniga skall sanningsenligt och utan att förtiga något berätta vad de vet om den sak som undersöks. Vid en polisundersökning enligt 2 mom. har ett vittne eller en sakkunnig dock rätt eller skyldighet att vägra vittna, röja en omständighet eller besvara en fråga, om han eller hon vid en rättegång skulle ha motsvarande rätt eller skyldighet.

Republikens president har förordnat att lagens 40 § skall förfalla.

5 kap.

Särskilda bestämmelser

41 §

Handräckning av polisen

För handräckning förutsätts det att den myndighet som begär handräckningen hindras i sin

tjänsteutövning eller att en enskild person hindras i sina rättigheter och att polisbefogenheter måste anlitas för att dessa rättigheter skall kunna utövas.

Om inte något annat bestäms, fattas beslut om lämnande av handräckning av en polisman som tillhör polisbefälet.

42 §

Handräckning till polisen

En myndighet skall lämna polisen sådan handräckning som behövs för ett polisuppdrag och som myndigheten är behörig att lämna. Beslut om att begära handräckning skall fattas av en polisman som tillhör polisbefälet, om inte något annat är särskilt bestämt eller ärendet är brådskande.

43 §

Tystnadsplikt

Om tystnadsplikt för den som tillhör polisens personal gäller vad som bestäms i 17 § tjänstemannalagen för landskapet Åland (61/1987). Samma tystnadsplikt åligger den som står i privaträttsligt anställningsförhållande till polismyndigheten och den som med stöd av polisbefogenheter eller annars utför polisuppgifter.

Om inte skötseln av hans eller hennes uppgifter förutsätter annat, får en person som avses i 1 mom. inte utnyttja eller olovligen för andra röja omständigheter som han eller hon fått kännedom om vid skötseln av uppgifterna, om dessa omständigheter hänför sig till en persons integritet och kunde vålla personen skada eller fång om de röjs.

Tystnadsplikten utgör inte heller hinder för röjande av sådana uppgifter som i enskilda fall behövs för att förhindra en händelse som utgör fara för liv eller hälsa, ett brott som riktar sig mot den personliga friheten eller för att avvärja en betydande skada på miljön eller en betydande egendomsskada.

Bestämmelserna i 1, 2 och 3 mom. skall även tillämpas efter att anställningsförhållandet vid polisen har upphört.

Bestämmelser om lämnande av uppgifter i polisens personregister via teknisk anslutning till andra än polisen och om användningen av personregister för utlåtanden om en persons tillförlitlighet finns i landskapslagstiftningen om polisens personregister.

44 §

Rätt att förtiga uppgifter

Den som tillhör polisens personal är inte såsom vittne eller när han eller hon annars hörs skyldig att röja identiteten av en person av vilken han eller hon i sitt anställningsförhållan-

de har fått uppgifter som denne har lämnat konfidentiellt och inte heller taktiska eller tekniska metoder som skall hemlighållas.

När särskilt vägande skäl föreligger, kan en domstol dock förordna att i 1 mom. nämnda omständigheter skall röjas, om en allmän åklagare utför åtal för ett brott på vilket kan följa fängelse i sex år eller strängare straff. Domstolen får inte ens då förordna att den persons identitet som lämnat uppgifterna skall röjas, om detta uppenbart skulle medföra allvarlig fara för hans eller hennes eller för honom eller henne närstående personers säkerhet.

45 §

Biståndsskyldighet

Var och en som uppehåller sig i landskapet och som fyllt 18 men inte 55 år är, om det inte är oskäligt med hänsyn till hans eller hennes hälsotillstånd, personliga förhållanden eller andra särskilda skäl, skyldig att på befallning av en polisman som tillhör polisbefälet bistå polisen med att leta efter någon som har försvunnit och befinner sig i livsfara, med att rädda människoliv, hjälpa skadade samt avvärja betydande egendomsskada eller olägenhet för miljön.

I de fall som avses i 1 mom. samt vid draggning efter drunknade skall privatpersoner och privata sammanslutningar på befallning av en polisman som tillhör polisbefälet i skälig utsträckning och mot full ersättning ställa livsmedel, telekommunikationsmedel, transportmedel, arbetsredskap samt andra behövliga apparater och ämnen till polisens förfogande.

46 §

Befogenheter för den som bistår en polisman

Den som på begäran av en polisman bistår denne i ett tjänsteuppdrag har därvid rätt att enligt polismannens anvisningar utöva sådana polisbefogenheter som polismannen inom ramen för sin behörighet anvisar. Om rätt att använda maktmedel gäller vad som bestäms i 27 § 3 mom.

47 §

Betalning av ersättningar

De direkta kostnader som sådan biståndsskyldighet som avses i 45 § orsakar ersätts av landskapets medel. Den som på detta sätt befallts att bistå polisen har rätt att av landskapets medel få ett skäligt arvode enligt den tid han eller hon använt.

Av landskapets medel betalas ersättning för direkta kostnader som åsamkats en utomstående av maktmedel som polisen vidtagit. Ersättningen kan jämkas eller avslås, om den som

lidit skada i väsentlig grad bidragit till skadan genom sin egen verksamhet eller försummelse.

För olycksfall som drabbat den som har bistått polisen enligt 45 § betalas ersättning av landskapets medel enligt samma grunder som gäller vid ersättning för olycksfall i arbete, dock inte om den skadade annars har rätt till ersättning enligt lagen om olycksfallsförsäkring (FFS 608/1948) eller lagen om skada, ådragen i militärtjänst (FFS 404/1948).

Har den skadades arbetsgivare eller en kommun i ett olycksfallsärende, där ersättning skall betalas enligt denna lag, erlagt lön, förskott eller andra betalningar gäller om arbetsgivarens och kommunens rätt vad i 26 § lagen om olycksfallsförsäkring bestäms om arbetsgivarens rätt.

48 §

Tvångsutförande

Om någon trots uppmaning av polisen underlåter att utföra en uppgift som han eller hon enligt lag, förordning eller i behörig ordning given befallning är skyldig att utföra och om underlåtelsen kan föranleda betydande olägenhet för trafiken eller allmän ordning, säkerhet eller hälsa, har polisen rätt att på hans eller hennes bekostnad låta utföra uppgiften. Beslut om att en sådan åtgärd skall vidtas fattas av en polisman som tillhör polisbefälet.

Om ägaren eller innehavaren till viss egendom inte omedelbart kan anträffas, kan polisen för ägarens räkning vidta eller låta vidta brådskande åtgärder som är nödvändiga för att egendomen efter en olycka eller ett brott skall skyddas för ytterligare skador.

Kostnaderna för åtgärder enligt 1 och 2 mom. kan betalas i förskott av landskapets medel. Dessa kostnader kan drivas in hos den som försummat att utföra uppgiften eller av ägaren till egendomen utan dom eller beslut på det sätt som bestäms i lagen om indrivning av skatter och avgifter i utsökningsväg (FFS 367/1961).

49 §

Person- och egendomsskada

En polisman skall utan dröjsmål göra anmälan hos sin förman om en person- eller egendomsskada som uppstått vid utförandet av ett uppdrag, om skadan inte skall anses som ringa. En undersökning av saken skall göras vid behov eller på begäran av den skadelidande eller den som vidtagit tjänsteåtgärden.

Den som skadats i samband med en åtgärd enligt 1 mom. skall utan dröjsmål ges vård och vid behov beredas läkarhjälp. Om någon meddelar att han eller hon har skadats genom en åtgärd av polisen, skall personen så snart som

möjligt beredas tillfälle att bli undersökt av en läkare eller, om detta inte omgående är möjligt, av en ojävig person.

Kostnaderna för åtgärder enligt 2 mom. skall betalas i förskott av landskapets medel.

50 §

Polisförordnanden

Landskapsstyrelsen kan på sådana områden och under de förutsättningar som närmare anges i rikslagstiftningen genom polisförordnande begränsa trafik eller vistelse på dessa områden eller förbjuda medtagande av föremål eller ämnen som äventyrar säkerheten. För brott mot förbudet eller begränsningen kan utdömas böter om inte något annat bestäms om brott mot dem i någon annan lag.

Ett i 1 mom. avsett beslut skall tillkännages genom offentlig kungörelse eller på annat lämpligt sätt.

51 §

Straffbestämmelser

Den som

1) underlåter att lyda en befallning eller ett förbud som en polisman för upprätthållande av allmän ordning och säkerhet eller utförandet av ett uppdrag meddelar inom ramen för sina befogenheter,

2) vägrar lämna en polisman personuppgifter som avses i 10 § 1 mom.,

3) underlåter att följa ett tydligt tecken eller en befallning som en polisman enligt 21 § ger för att stanna ett fordon eller få det flyttat,

4) försummar sin biståndsskyldighet enligt 45 § eller

5) utan anledning tillkallar polis eller uppsätligen försvårar polisens verksamhet genom att lämna falska uppgifter

skall, om inte för brottet i någon annan lag föreskrivs strängare straff, för brott mot *polislagen för landskapet Åland* dömas till böter eller fängelse i högst tre månader.

52 §

Besvär

Beslut som landskapsstyrelsen fattat med stöd av denna lag får överklagas hos högsta förvaltningsdomstolen.

Beslut som polismyndigheten fattat med stöd av denna lag, i fråga om förvaltningsangelägenheter som hör till landskapets behörighet, får överklagas hos Ålands förvaltningsdomstol.

Beslut som polismyndigheten fattat med stöd av denna lag, i fråga om förvaltningsangelägenheter som hör till rikets behörighet men som genom en överenskommelseförordning överförts till polismyndigheten, får överklagas hos landskapsstyrelsen.

53 §

Internationellt samarbete

Om handräckning som polisen ger till polisen i en främmande stat gäller vad som är särskilt föreskrivet eller reglerat i internationella avtal som är förpliktande för Åland.

54 §

Landskapsförordning

Närmare bestämmelser om verkställigheten och tillämpningen av denna lag utfärdas vid behov genom landskapsförordning.

Mariehamn den 10 augusti 2000

ROGER NORDLUND
lantråd

6 kap.**Ikraftträdande**

55 §

Ikraftträdande

Denna lag träder i kraft den 1 september 2000.

Bestämmelserna i 31 § om observation utförd av främmande stats polisman träder i kraft vid den tidpunkt då Schengenkonventionen börjar tillämpas i Finland.

Genom denna lag upphävs landskapslagen om polisverksamheten (10/1971).

Olof Salmén
föredragande ledamot